www.pwc.com/ro

Provocări şi oportunităţi pentru sistemul de furnizare centralizată a energiei termice din România

Iunie 2011

pwc

Cuprins

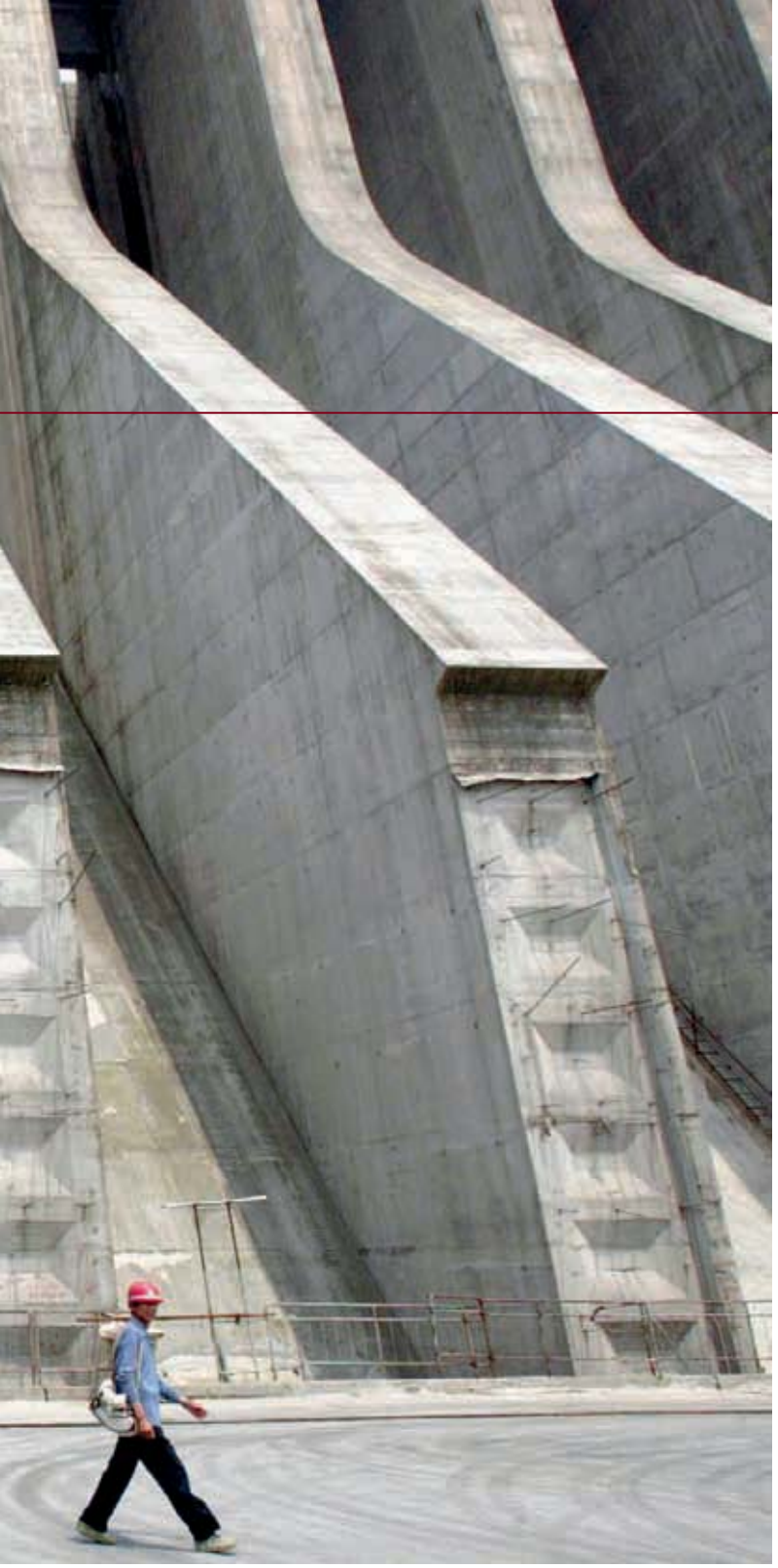

4 Sumar

6 Structura pieței de energie termică din România

12 Reglementări şi prețuri

16 Operatori, tehnologii, eficiență

24 Protecția mediului

28 Impact social

32 Scenarii de tranziție către un nou model operațional

Sumar

Sistemul centralizat de aprovizionare cu energie termică din România prezintă un **grad ridicat de ineficiență**, generat atât de procesele de producție existente, cu un potențial ridicat de optimizare, cât şi de pierderile din rețelele de transport şi distribuție. Ca urmare, **costul total pe Gcal în România este cu până la 20% mai mare decât în unele țări ale Uniunii Europene**.

Majoritatea operatorilor sunt ineficienți din punct de vedere economic, **pierderile de energie termică fiind acoperite cu eforturi bugetare din ce în ce mai mari**. Pentru a asigura încadrarea prețurilor la Gcal în rata de suportabilitate acceptată la nivel național, administrațiile locale recurg la subvenționarea energiei termice. Media subvențiilor acordate la nivelul întregii țări se ridică la 40% din prețul aprobat pentru operatori, ceea ce reprezintă **o povară asupra bugetului general consolidat estimată la aproximativ jumătate de miliard de euro anual**, sumă care, în esență, finanțează ineficiențele operatorilor din sistem. În pofida volumului relativ ridicat al subvențiilor, un număr semnificativ de operatori de pe această piață au un grad ridicat de îndatorare.

Începând cu anul 2012, modul de acordare al subvențiilor pentru energia termică va fi modificat pentru a răspunde la cerințele UE şi FMI şi pentru a reduce presiunea asupra deficitului bugetar. Această schimbare poate conduce la o dublare a prețului pentru consumatorii finali, fapt care poate genera probleme sociale importante, în lipsa unor modele alternative de direcționare a subvențiilor către categoriile defavorizate.

Analiza de suportabilitate arată că **ponderea cheltuielilor cu energia termică în venitul mediu al unei gospodării ar putea depăşi pragul acceptat de 10%**, ajungând la 12% la nivel național, şi chiar la 14-15% în unele regiuni.

Costul anual cu energia termică al unei gospodării ce beneficiază de branşamentul la un sistem centralizat **poate fi mai mic cu 20-40% decât în cazul energiei produse în sistem individual** pe bază de gaze naturale, acest procent variind în funcție de eficiența şi tehnologia adoptate de operatorii sistemelor centralizate.

Sistemul centralizat de termoficare din România se mai caracterizează şi printr-un **grad ridicat de poluare**, ceea ce generează costuri indirecte suplimentare. Deşi amprenta de carbon a producătorilor de energie termică poate fi redusă fie prin utilizarea unor materii prime alternative (de exemplu deşeuri menajere), fie prin utilizarea unor tehnologii mai eficiente (cum ar fi cogenerarea), aceste metode sunt utilizate la scară foarte redusă în România.

Investițiile necesare pentru creşterea eficienței sistemului centralizat de termoficare din România şi pentru respectarea cerințelor impuse de Uniunea Europeană (de exemplu creşterea penetrării resurselor regenerabile de energie la 20% până în 2020, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu 20% în acelaşi interval, etc.) **sunt estimate la peste 5 miliarde de euro în următorii zece ani**, deşi volumul curent al investițiilor abia depăşeşte 30 de milioane de euro anual, conform datelor Autorității Naționale de Reglementare Pentru Serviciile Comunitare de Utilități (ANRSC).

Având în vedere eliminarea subvențiilor la energia termică furnizată populației începând cu 2012, fapt corelat cu veniturile relativ reduse ale consumatorilor finali, eficientizarea operatorilor de pe piața locală necesită investiții semnificative într-un termen foarte scurt.

Pe de altă parte, operatorii, în marea lor majoritate, sunt deținuți de **administrații locale, care pot întâmpina dificultăți în procesul de finanțare a unor astfel de investiții**, în special în cazurile în care acestea au deja un grad de îndatorare relativ ridicat.

În consecință, vedem două opțiuni pentru redresarea sistemului de furnizare centralizată a energiei termice – menținerea operatorilor sub tutela administrațiilor locale, soluție dificilă însă prin prisma accesului la finanțare, sau **încurajarea investițiilor venite dinspre sectorul privat**, în diversele formule de colaborare permise de legislația în vigoare (de exemplu delegarea gestiunii serviciilor comunitare de utilități publice către operatori din mediul privat).

1. Structura pieței de energie termică din România

Începuturile sistemului de alimentare centralizată cu energie termică în România se situează în perioada anilor '60, când a fost demarată conectarea locuințelor nou-construite la acest sistem de încălzire şi furnizarea către acestea a apei calde de consum. Procesul a continuat în forță în următoarea decadă, când marile orașe din România au beneficiat astfel de sisteme, proiectate să asigure, pe lângă agent termic către populație, şi alimentarea cu abur industrial sau energie termică/electrică platformelor industriale adiacente.

În prezent, serviciul public de alimentare cu energie termică în sistem centralizat se realizează prin intermediul infrastructurii tehnico-edilitare specifice aparținând domeniului public sau privat al autorității administrației publice locale ori asociației de dezvoltare comunitară, care formează sistemul de alimentare centralizată cu energie termică („SACET") al localității sau al asociației de dezvoltare comunitară.

Sistemul de alimentare centralizată cu energie termică este alcătuit dintr-un ansamblu de centrale termice sau centrale electrice de termoficare, rețele de transport, puncte termice/stații termice, rețele de distribuție, construcții şi instalații auxiliare, branşamente, până la punctele de delimitare/separare a instalațiilor, sisteme de măsură, control şi automatizare.

Acest sistem este prezent în România la nivelul întregii țări, cu precădere în mediul urban. La nivelul anului 2010 serviciile de alimentare cu energie termică funcționează într-un număr de 83 de localități din mediul urban şi 17 localități din mediul rural.

Pe fondul creşterii prețurilor şi scăderii calității serviciilor furnizate, numărul localităților care au beneficiat de sisteme centralizate de producere și distribuție a energiei termice a fost în continuă scădere pe parcursul ultimelor două decenii.

Evoluția numărului de localități branşate la sisteme centralizate de producere şi distribuție a energiei termice

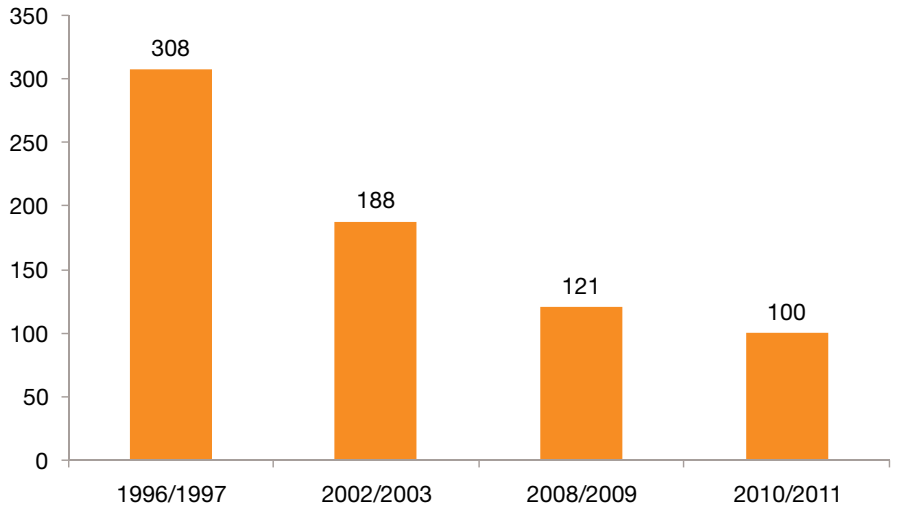

Sursa: ANRSC

Servicii de alimentare cu energie termică

În perioada 2007 – 2009 s-a manifestat o tendință de scădere a numărului de apartamente debranșate .În schimb, în anul 2010 s-a înregistrat o creştere bruscă a numărului de debranşări de la sistemul de încălzire centralizată (81% creştere a numărului de debranşări în 2010 faţă de anul precedent), datorată în principal îngrijorării populației faţă de eventualitatea eliminării subvenționării energiei termice, dar şi înrăutăţirii climatului economic general, creşterii şomajului şi scăderii puterii de consum a populației. La finalul anului 2010, ponderea locuințelor branşate la sisteme centralizate de producere şi distribuție a energiei termice era de doar 18.37%.

Evoluția numărului de branşamente (2007-2010)

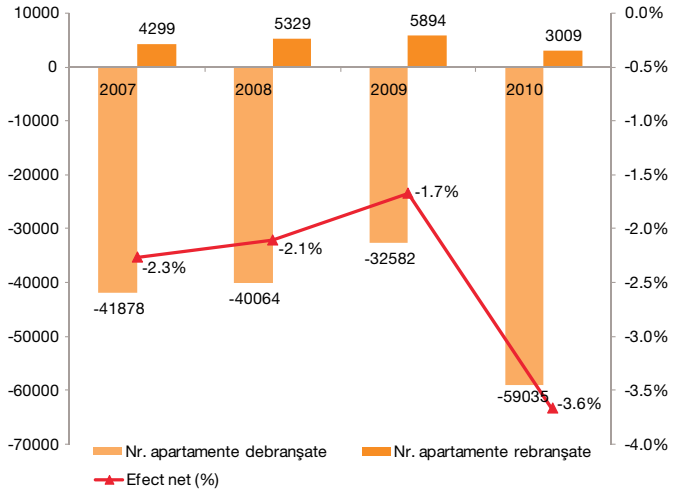

Sursa: ANRSC, analiză PwC

Evoluția numărului de locuințe branşate la sisteme centralizate de furnizare a energiei termice

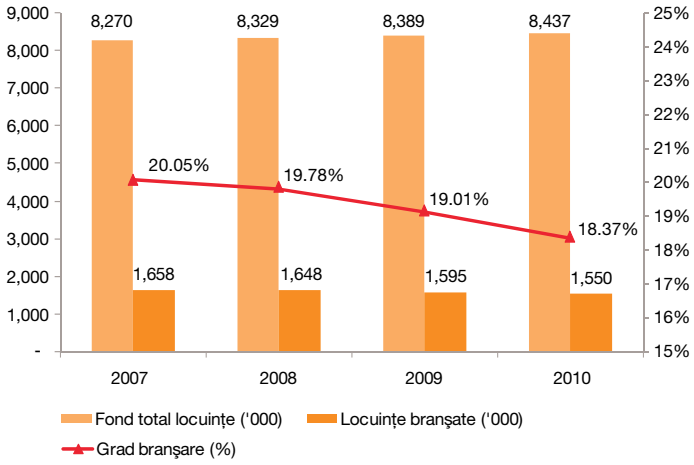

Sursa: ANRSC, INSSE, analiză PwC

În pofida trendului descendent, gradul de penetrare al sistemelor centralizate de energie termică în România încă se situează peste media europeană, care este de aproximativ 10% conform datelor Euroheat & Power.

Gradul de penetrare al sistemelor centralizate de energie termică în Europa

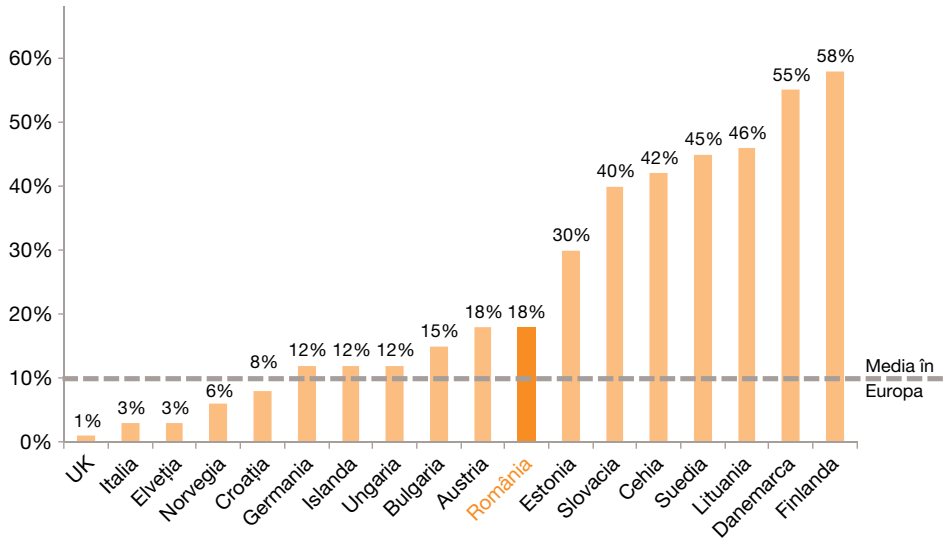

Sursa: Lithuanian District Heating Association, analiză PwC

În privința distribuției regionale a volumelor de agent termic produse şi distribuite, în București se furnizează peste o treime (37%) din cantitatea de energietermică produsă la nivel național. Următoarea regiune din punct de vedere al consumului este zona de Sud-Est, în care acest procent este de cca. 15%. La polul opus se situează regiunea Centru, care se evidențiază prin cea mai redusă cantitate de energie termică produsă, de doar 4% din totalul la nivel național.

Repartizarea sistemelor centralizate de energie termică pe regiuni, în funcție de ponderea în volumul total de energie distribuită

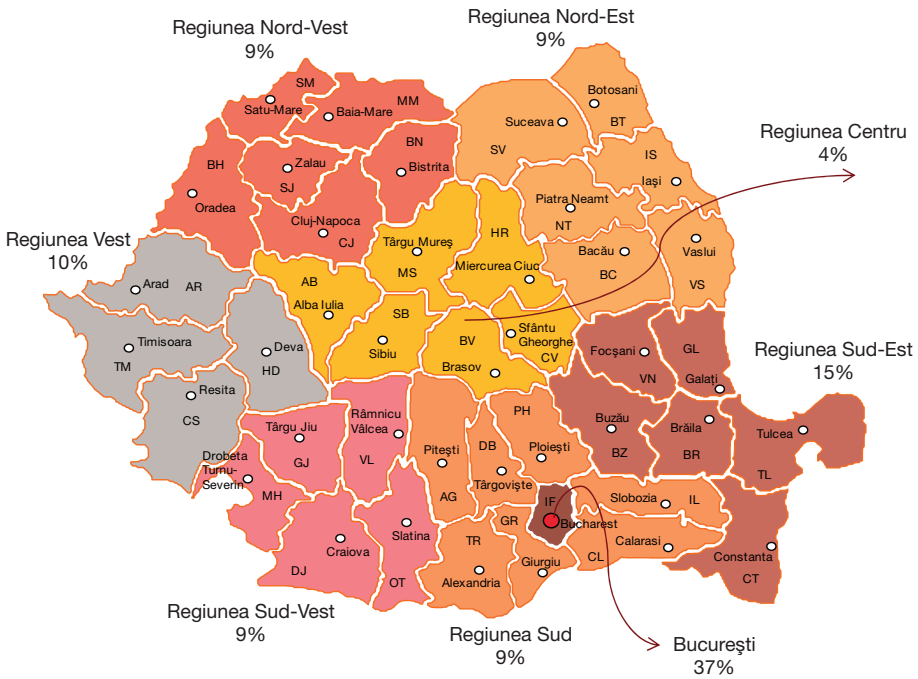

Sursa: ANRSC, analiză PwC

Ca urmare a contorizării la branşament, cetăţenii plătesc numai ceea ce consumă. La sfârşitul anului 2010 gradul de contorizare a branşamentelor la încălzire depăşise 96% la nivelul întregii ţări (conform raportărilor ANRSC).

Debranşările beneficiarilor de la sistemele centralizate de alimentare cu energie termică au condus la funcţionarea operatorilor în condiţii de ineficienţă economică. Cheltuielile fixe sunt repartizate la un număr din ce în ce mai mic de clienţi, în vreme ce pierderile din întregul sistem, de la generare şi până la livrarea către consumatorii finali, sunt în creştere pe fondul acumulării uzurii instalaţiilor de termoficare, fiind acoperite cu eforturi bugetare din ce în ce mai mari. Există regiuni în care volumul pierderilor a atins un nivel îngrijorător, per ansamblu înregistrându-se o creştere a acestora (29% în 2010 faţă de 23% în 2005).

În aceste condiţii, operatorii de pe piaţa de furnizare centralizată cu energie termică se văd obligaţi să-şi remedieze defecţiunile pentru a reduce pierderile pe care trebuie să le suporte, ceea ce necesită investiţii considerabile.

Evoluția pierderilor medii în rețelele de distribuție din România

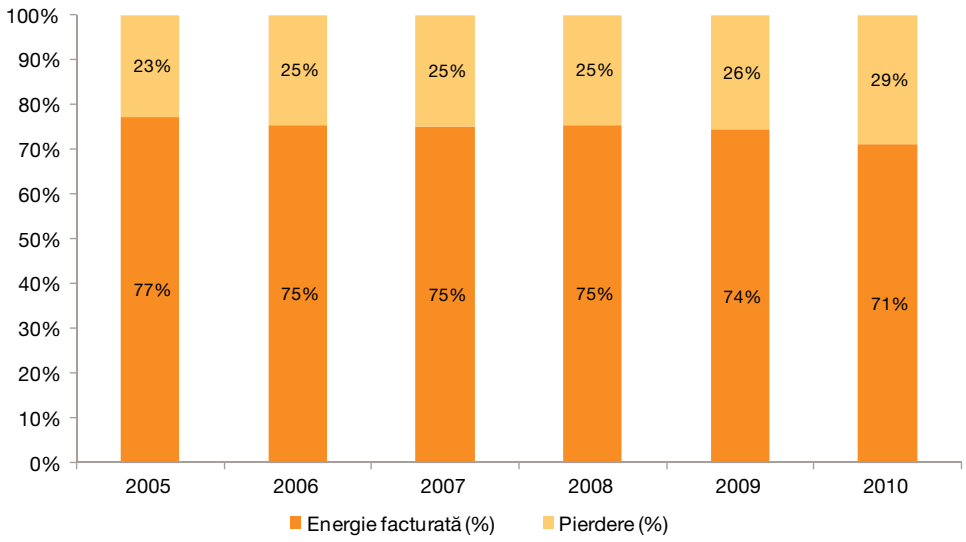

Sursa: ANRSC, analiză PwC

Nivelul pierderilor în rețelele de distribuție, pe județe, la nivelul anului 2009

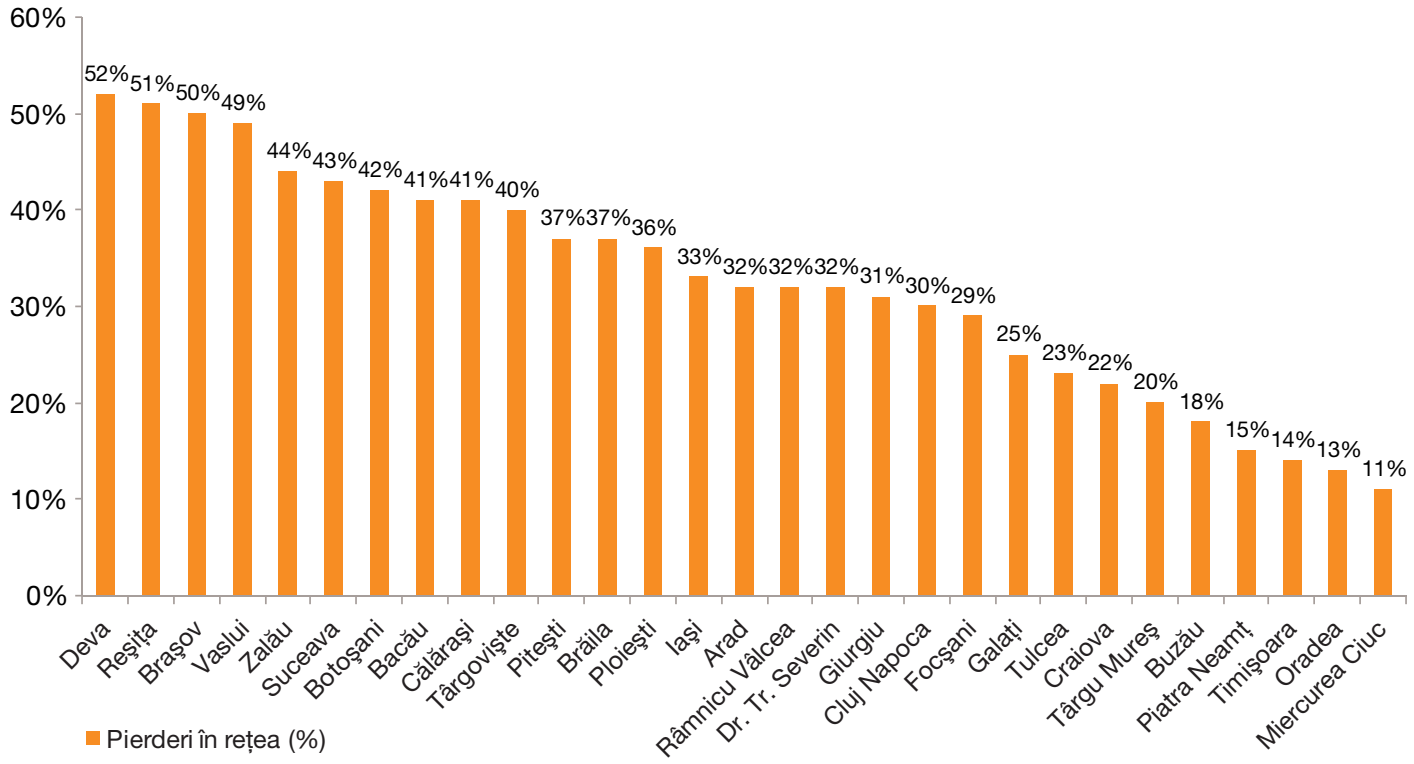

Sursa: Institutul pentru Politici Publice

O analiză a situației pierderilor de energie termică din sistem, efectuată pe baza datelor colectate de la primăriile reşedințelor de județ, relevă capacitatea limitată a actualei infrastructuri şi, în numeroase cazuri, pragul mare de nerentabilitate a CET-urilor. Se observă astfel că există județe în care media pierderilor înregistrate de operatorii de termoficare este chiar de peste 50%, iar în cele mai rentabile dintre cazuri pierderile medii se situează între 10 şi 20% (prin comparație cu exemple din alte state europene unde pierderile sunt între 10 şi 15%, sau cu studiile Agenției Internaționale pentru Energie – IEA, care estimează că pierderile în cazul unui operator ce utilizează cele mai bune practici în materie de tehnologie se pot situa între 5 şi 8%).

La analiza pierderilor de energie termică în sistemul de termoficare trebuie luați în considerare următorii factori:

- Vechimea mare a majorității surselor de producere a energiei termice, care conduce la realizarea unui randament relativ scăzut;
- Starea rețelelor primare şi secundare;
- Parametrii de proiectare pentru noile conducte (pierderi de căldură);
- Dimensiunea conductelor;
- Starea punctelor termice înainte de reabilitare;
- Ineficiența în generare.

De altfel, primarii şi viceprimarii participanți la a III-a ediție a Conferinței Naționale Parteneriate pentru Servicii Publice de Calitate – organizată la Cluj în luna octombrie 2010 – au admis că odată cu preluarea acestui serviciu de către autoritățile locale s-au adâncit şi o serie de probleme majore precum lipsa specialiştilor în domeniu, prețul foarte mare de producție al energiei termice sau existența unor pierderi nejustificat de mari de energie termică în rețea. Astfel de aspecte, au demonstrat în timp că sistemul de furnizare a energiei termice prin CET-uri a devenit unul ineficient în condițiile actuale de operare, deşi în afara României acest mod de furnizare a energiei termice în sistem centralizat este considerat cel mai eficient mod de operare.

Pentru aceste motive, o serie de municipalități precum Satu Mare, Bistrița, Sfântu Gheorghe, Slatina, Slobozia, Târgu Jiu au renunțat deja la sistemele centralizate de termoficare, iar altele precum Reşița sau Râmnicu Vâlcea încearcă să găsească diverse soluții (utilizarea cazanelor pe bază de biomasă) pentru asigurarea atât a calității serviciului cât şi a unui cost rezonabil pentru beneficiarii acestuia.

2. Reglementări şi preţuri

Principalele acte normative care stau la baza cadrului legal general ce guvernează organizarea şi funcţionarea sistemelor şi serviciilor publice centralizate de alimentare cu energie termică în România sunt Legea nr. 51/2006 privind serviciile comunitare de utilităţi publice şi Legea nr. 325/2006 privind serviciul public de alimentare cu energie termică.

Acestea reglementează condiţiile generale de producere, transport, distribuţie şi furnizare de energie termică în sistem centralizat ca serviciu comunitar de utilitate publică, organizat la nivelul comunelor, oraşelor, municipiilor şi judeţelor, indiferent de mărimea acestora.

Ca orice alt serviciu comunitar de utilităţi publice, serviciul de furnizare a energiei termice trebuie să îndeplinească următoarele cerinţe: universalitate, adaptabilitate la cerinţele utilizatorilor şi gestiune pe termen lung, accesibilitate egală şi nediscriminatorie la serviciul public şi continuitate din punct de vedere calitativ şi cantitativ în condiţii contractuale reglementate, transparenţă decizională şi protecţia utilizatorilor.

Înfiinţarea, organizarea, coordonarea, monitorizarea şi controlul serviciului public de alimentare cu energie termică constituie obligaţii ale autorităţilor administraţiei publice locale.

Autorităţile de reglementare competente pentru serviciul de alimentare cu energie termică sunt:

- Autoritatea Naţională de Reglementare Pentru Serviciile Comunitare de Utilităţi Publice („ANRSC"), care elaborează, stabileşte şi urmăreşte aplicarea ansamblului de reglementări obligatorii la nivel naţional, necesar funcţionării pieţei de energie termică, în condiţii de eficienţă, concurenţă, transparenţă şi protecţie a consumatorilor;
şi
- Autoritatea Naţională de Reglementare în domeniul Energiei („ANRE"), care elaborează prevederile specifice activităţii de producere a energiei termice în cogenerare.

Preţurile sunt stabilite, ajustate sau modificate în conformitate cu structura şi formula stabilite prin metodologiile aprobate de către ANRSC şi/sau ANRE..

Preţul local reprezintă preţul producerii energiei termice şi tarifele de transport, distribuţie şi servicii de furnizare, aprobate de către autoritatea administrativă locală, cu aprobarea ANRSC pentru fiecare operator care are şi calitatea de furnizor.

Preţurile locale includ:

- Costurile justificate ale activităţilor de producţie, transport, distribuţie şi furnizare de agent termic;
- Cheltuielile aferente dezvoltării şi modernizării SACET;
- Pierderile tehnologice;
- Cheltuielile pentru protecţia mediului;
- O cotă din profit cu o limită de cel mult 5%.

Preţul local pentru populaţie este preţul pentru energia termică furnizată şi facturată prin intermediul SACET, aprobată prin hotărâre a autorităţilor locale. La nivelul aceleiaşi unităţi administrativ teritoriale, preţul local pentru populaţie va fi unic, indiferent de tehnologiile utilizate pentru întreg procesul de furnizare şi tipul de combustibili utilizaţi.

Diferenţa dintre preţul local pentru populaţie şi preţul local efectiv al producerii şi furnizării energiei termice este suportată de către bugetele central şi local, sub forma unor subvenţii bugetare ce poate îmbrăca două forme, respectiv:

- Compensarea majorărilor neprevăzute a preţurilor la combustibilii pentru producerea energiei termice furnizate populaţiei. Aceste sume sunt alocate de către bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Administraţiei Publice către bugetele autorităţilor locale, având o valoare care reprezintă maximum 45% din costurile combustibililor utilizaţi în producţia de energie termică.

- Acoperirea totală a diferenţei dintre preţul de producţie, transport, furnizare şi distribuţie a energiei termice furnizate populaţiei şi preţurile locale de facturare a energiei termice către populaţie prin sisteme centralizate. Sumele sunt alocate de la bugetele locale, şi valoarea ajutorului de stat reprezintă cel puţin 10% din valoarea totală a costurilor. Această a doua formă de subvenţionare are un caracter secundar, fiind alocată după distribuirea sumelor aferente primei forme.

Există posibilitatea stipulată prin lege ca aceste măsuri stabilite ca aceste sume să fie acordate în avans către furnizorii de energie termică, astfel încât să asigure fondurile necesare pentru constituirea stocurilor de combustibili.

În cazul compensărilor care depăşesc valoarea totală de 10% din compensația anuală, operatorul economic este obligat să returneze autorităților relevante echivalentul sumei cu care este depăşită compensația.

Metodologia actuală de reglementare a formării prețurilor este aprobată prin Ordonanța de Guvern nr. 66/2007. Această metodologie nu se aplică în cazul în care energia termică este produsă în cogenerare.

În vederea conformității cu toate angajamentele, inclusiv privind implementarea planurilor prevăzute de Directivele UE, cadrul legal de reglementare care guvernează metodologia de calcul a prețurilor şi tarifelor este reconsiderat având în vedere următoarele abordări şi principii:

- Creşterea de tarife se efectuează până la momentul la care nivelul mediu al facturii atinge nivelul maxim al ratei de suportabilitate aprobate la nivel național;
- În cazuri speciale când este necesară finanțarea proiectelor majore de interes public, pentru perioade determinate de timp, autoritățile administrative publice locale sunt autorizate să aprobe tarifele care depăşesc nivelul recomandat de suportabilitate, pe baza strategiilor locale de dezvoltare, cu condiția ca beneficiarii să fie consultați în prealabil privind respectivele servicii, fiind totodată necesară aprobarea anumitor măsuri suplimentare privind protecția socială pentru categoriile defavorizate;
- Autoritatea de reglementare în domeniul serviciilor comunitare aprobă noua metodologie de calcul a tarifelor bazată pe raportul de evaluare privind necesitatea majorării tarifelor, emis de autoritatea administrativă locală publică.

Prețurile locale pentru populație variază la nivelul întregii țări, ajungând de la un minim de 92 lei/ Gcal la Întorsura Buzăului, în Județul Covasna, până la 299 lei/ Gcal la Oltenița, în Județul Călăraşi.

Există localități în care prețul energiei termice furnizate către populație nu este subvenționat deloc, dar – la extrema cealaltă – şi localități în care subvențiile suportate de la bugetele locale pot ajunge la valori foarte mari (de exemplu, la 404 lei/ Gcal, ceea ce reprezintă peste 75% din prețul de furnizare al operatorului, în Alba-Iulia).

Denumire operator	Județ	Preț furnizare (RON/Gcal)	Preț facturare populație (RON/Gcal)	Subvenție (RON/Gcal)
SC TERMOURBAN SRL OLTENITA	Călăraşi	299	299	-
SC TERMICA SA TARGOVISTE	Dâmbovița	445	298	147
SC TERMA SERV SRL ALEXANDRIA	Teleorman	411	297	114
S.C. ENERGOSIB S.R.L. SIBIU	Sibiu	339	265	74
S.C.COMPANIA DE TERMOFICARE LOCALA "COLTERM" S.A. TIMISOARA	Timişoara	326	252	74
SERVICIUL PUBLIC A.P.L.U BAIA MARE	Maramureş	238	238	-
RFV Mureş Energy SA	Mureş	301	231	70
S.C. GOSCOM S.A. Miercurea Ciuc	Harghita	383	229	154
SC UZINA TERMOELECTRICA GIURGIU SA	Giurgiu	349	228	121
S.C.CET Hidrocarburi ARAD S.A.	Arad	307	224	83
S.C. ENET S.A. Focşani	Vrancea	398	203	195
SC TERMO CALOR CONFORT SA Piteşti	Argeş	289	199	90
R.A. Termoficare Craiova	Dolj	268	194	74
S.C. CET S.A Brăila	Brăila	374	192	182
S.C. TETKRON S.R.L. Braşov	Braşov	443	192	251
SC Termica SA Suceava	Suceava	185	185	-
R.A.M. Buzău	Buzău	439	185	254
SC CET SA Iaşi	Iaşi	304	185	119
SC Modern Calor SA Botoşani	Botoşani	412	184	228
SC ELECTROCENTRALE SA ORADEA	Bihor	205	179	26
SC IGO SA Caracal	Olt	304	179	125
SC LOCATO SA Piatra Neamț	Neamț	312	177	135
SC ELECTROCENTRALE DEVA SA	Hunedoara	235	174	61
S.C.ENERGOTERM S.A. RESITA	Caraş Severin	431	172	259
SC RFV DISTRITERM SRL	Sălaj	433	170	263
S.C. APATERM S.A. Galați	Galați	312	167	145
RA TERMOFICARE CLUJ	Cluj	421	165	256
R. A. A. N. Dr.Tr. Severin	Mehedinți	191	159	32
SC CET SA Bacău	Bacău	281	155	126
RADET Constanța	Constanța	203	150	53
S.C. ENERGOTERM S.A. Tulcea	Tulcea	305	150	155
SC CET Govora SA Rm. Vâlcea	Vâlcea	197	139	58
S.C. GOSCOMLOC S.A. Huşi	Vaslui	279	135	144
S.C. DALKIA Romania S.R.L. Sucursala Alba-Iulia	Alba	534	130	404
RADET Bucureşti	Bucureşti	311	124	187
SC DALKIA TERMO PRAHOVA	Prahova	226	122	104
SC U.A.T.A.A. SA Motru	Gorj	177	113	64
Primăria Măgurele	Ilfov	108	108	-
S.C Salubritatea IBSV R.L. Întorsura Buzăului	Covasna	92	92	-

Sursa: Raportările ANRSC pentru luna ianuarie 2011

Modelul de bază aplicat în Europa pentru stabilirea preţului energiei termice este în general reglementat şi porneşte de la costurile necesare producţiei şi distribuţiei (model „*cost plus*”).

Astfel, preţurile sunt reglementate în ţări precum Polonia, Ungaria, Estonia sau Lituania, în general în baza unor mecanisme de calcul similare, existând însă şi anumite diferenţe.

În Polonia, Estonia sau Lituania, preţurile se stabilesc pe baza costurilor şi a activelor, în cadrul unui proces anual (sau la fiecare 3 ani, în cazul Lituaniei), luând în considerare preţuri de referinţă.

În Ungaria, acelaşi proces anual de stabilire a preţurilor la energia termică ia în calcul costurile operatorilor şi marjele de profit ale acestora, fiind necesare decizii ale municipalităţilor.

Există însă şi state în care procesul de stabilire a preţurilor este fundamental diferit. Spre exemplu, în Finlanda stabilirea preţurilor este responsabilitatea companiilor care produc şi distribuie energia termică. Preţul este determinat nu numai de costuri, dar şi de competiţia pe pieţele locale, iar rolul autorităţii de reglementare este limitat la supravegherea pieţei pentru evitarea abuzului de poziţie dominantă şi pentru asigurarea unei rezonabilităţi a tarifelor practicate. Libera concurenţă încurajează operatorii să funcţioneze la eficienţe sporite, lucru care se reflectă direct în preţurile practicate. Astfel, preţul mediu al unei Gcal în România este cu peste 20% mai mare decât în Finlanda.

3. Operatori, tehnologii, eficiență

2
operatori sunt gestionați de entități private

Din primii 20 de operatori ca număr de branşamente

Numărul localităților branşate la sisteme de furnizare centralizată a energiei termice a fost într-o scădere accentuată în ultimii ani (de la 308 în anul 1996, la 100 în anul 2010).

În acest moment, piața de energie termică din România este formată dintr-un număr relativ mare de operatori, care funcționează în sistem privat sau în gestiunea administrațiilor locale, bilanțul ANRSC din 2010 menționând 126 de operatori care activează în serviciile publice de alimentare cu energie termică produsă centralizat. Aceşti operatori sunt deținuți aproape în totalitate de administrațiile locale. De exemplu, din primii 20 de operatori ca număr de branşamente, doar doi sunt gestionați de entități private, restul de 18 fiind în administrarea consiliilor locale.

Din punct de vedere al dimensiunii acestora, este de remarcat faptul că primii 30 de operatori care îşi desfăşoară activitatea în municipiile și marile orașe ale României produc şi distribuie aproximativ 90% din energia termică totală în sistem centralizat la nivel național.

Eficiența operațională a companiilor ce activează pe piața energiei termice furnizate în sistem centralizat este influențată de o serie de factori, dintre care cei mai importanți sunt:

- Productivitatea muncii;
- Combustibilii folosiți în producție;
- Eficiența procesului de producție, care la rândul său este o rezultantă a tehnologiei folosite şi a caracteristicilor tehnice ale utilajelor, echipamentelor şi instalațiilor.

Atât din punct de vedere tehnic, cât şi din punct de vedere economic, metoda de producere în cogenerare este mult mai eficientă, pe lângă energia termică rezultând şi o cantitate semnificativă de energie electrică. În România însă, la începutul anului 2011, există numai 20 de orașe ce sunt deservite de operatori ce utilizează această tehnologie, conform unui document COGEN România.

Din punct de vedere al eficienței cu care operează companiile de pe piața de energie termică din România, nu există o corelație între prețurile de vânzare practicate şi profitabilitatea realizată (calculată ca procent de câştiguri înainte de dobânzi şi taxe din totalul veniturilor operaționale). Majoritatea companiilor înregistrează pierderi operaționale, în ciuda subvențiilor acordate, iar dintre cele care sunt profitabile majoritatea abia trec peste pragul minim de rentabilitate.

Corelație între prețul de vânzare (nesubvenționat) şi rata de profitabilitate a operatorilor de termoficare din România

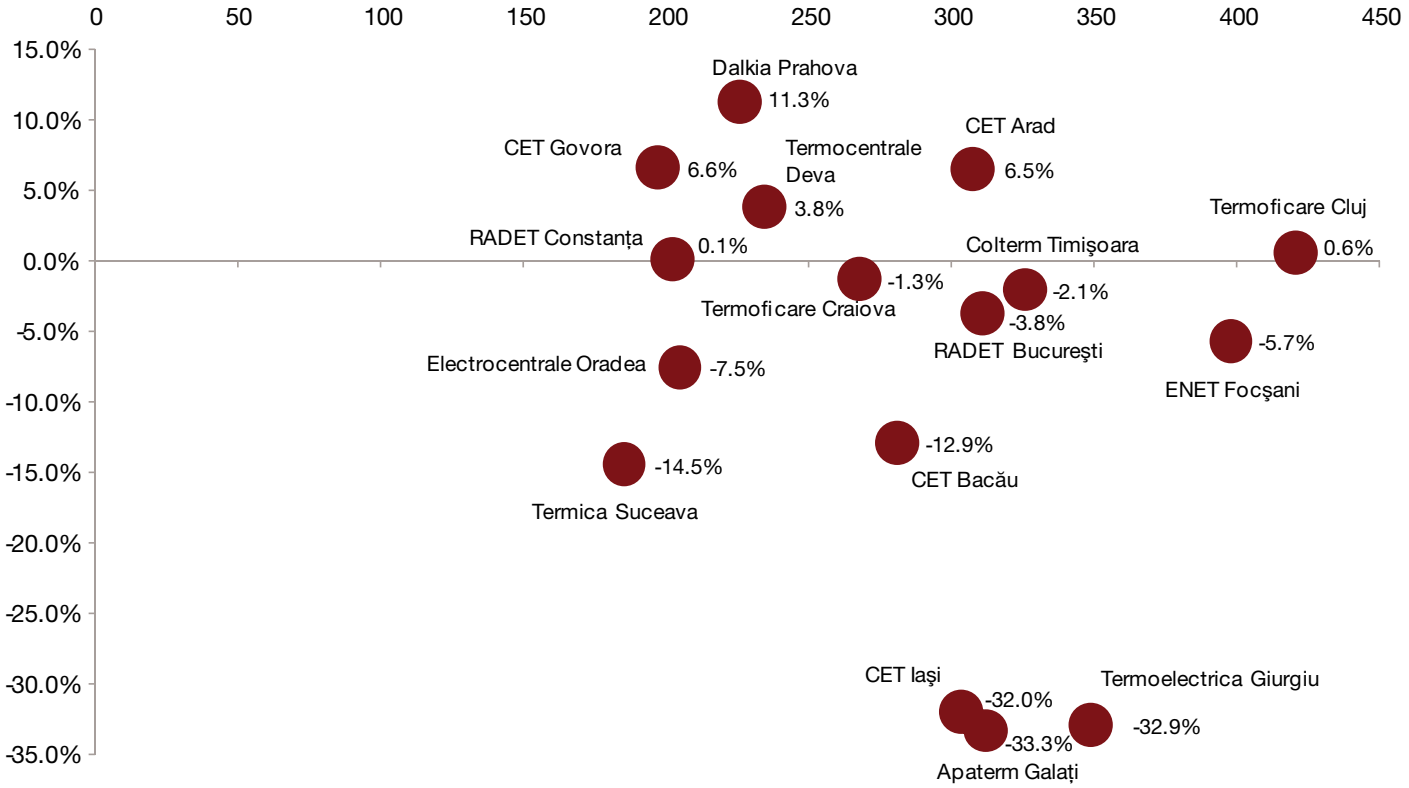

Sursa: ANRSC, ISI Emerging Markets

Comparație între profitabilitatea operatorilor de termoficare din România şi nivelul subvențiilor pe gigacalorie primite de aceştia

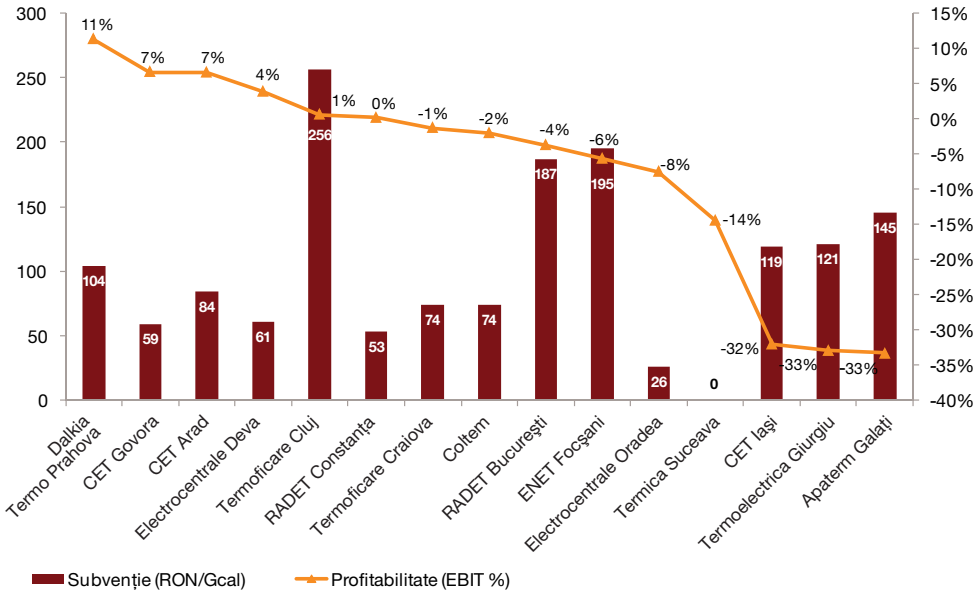

Sursa: ANRSC, ISI Emerging Markets

O corelație între profitabilitatea realizată si valoarea subvenției pe gigacaloria vândută arată că, în general, ineficiența este acoperită prin subvenții. Chiar şi în aceste condiții, multe companii continuă să fie neprofitabile şi să acumuleze datorii.

Atât autoritățile cât şi consumatorii, în eforturile de a reduce costurile totale cu energia termică ale acestora din urmă, se concentrează cu precădere pe prețul energiei, adresând într-o prea mică măsură cealaltă componentă (deloc de neglijat) – consumul de energie (sau diminuarea acestuia prin eficientizare).

O comparație cu companii similare din Europa la nivelul aceluiaşi an arată că operatorii de energie termică din țările vecine sunt mai eficienți decât cei din România, majoritatea celor analizați înregistrând profit operațional, dar şi o productivitate (măsurată ca venituri operaționale pe angajat) mult mai mare în țări precum Cehia sau Ungaria.

Comparație între profitabilitatea şi productivitatea operatorilor de termoficare din România şi Europa Centrală şi de Est

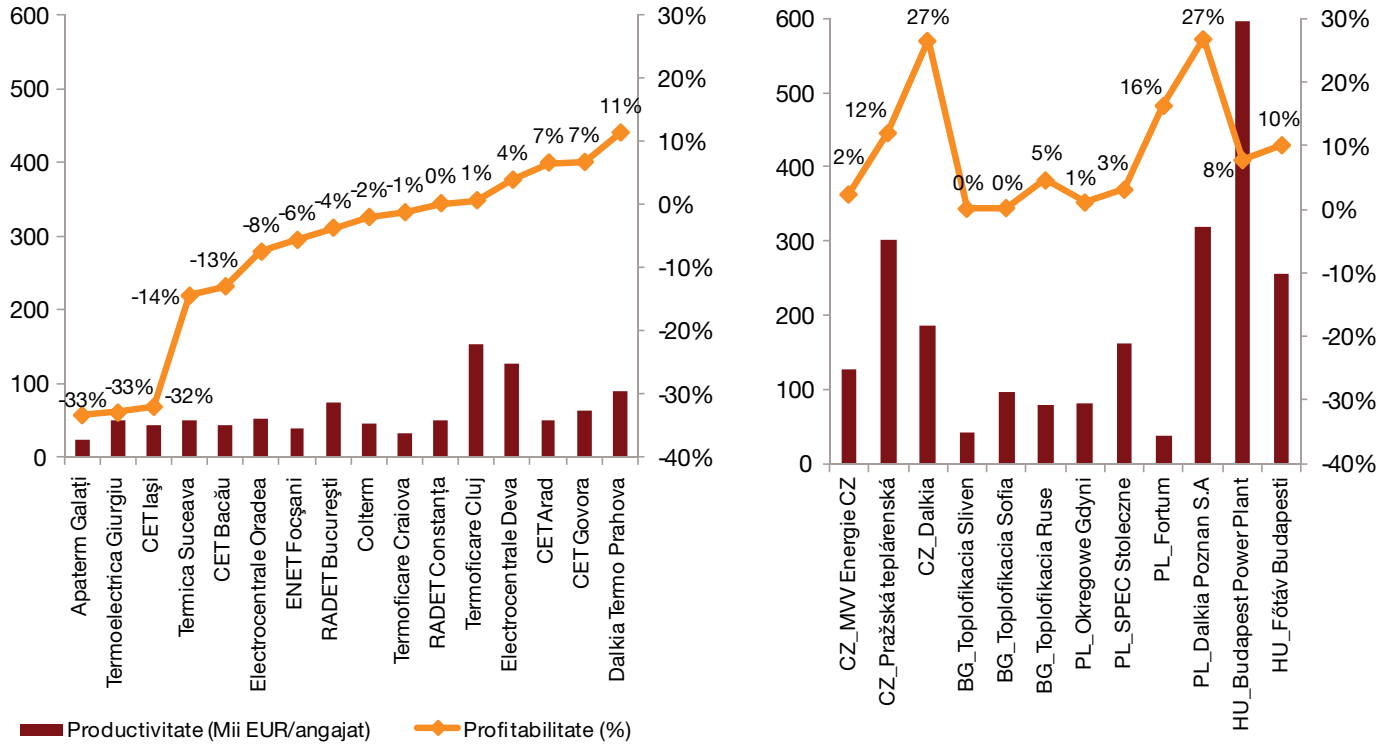

Sursa: ANRSC, ISI Emerging Markets

Structura costurilor ca pondere în total venituri operaționale

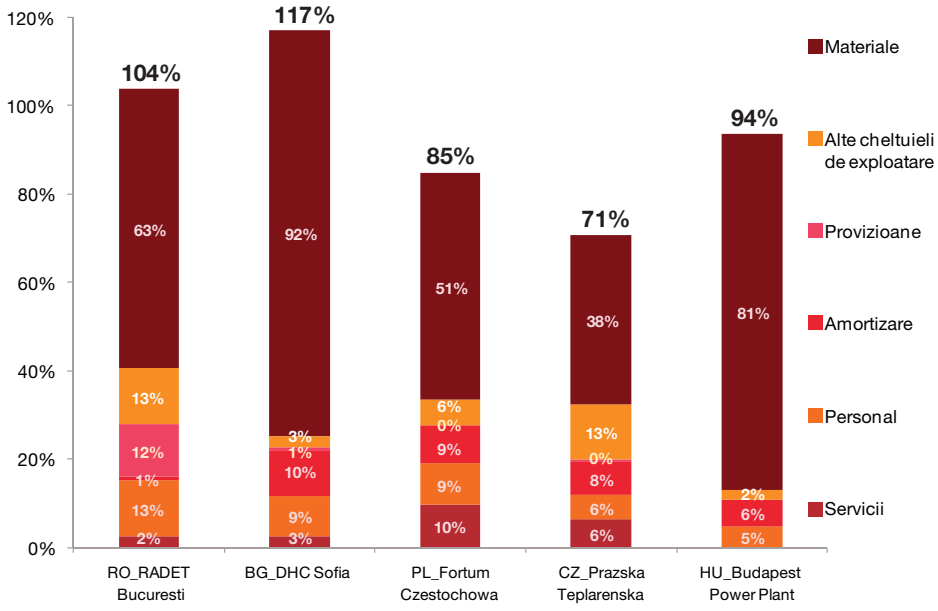

Sursa: Rapoarte anuale publicate de companiile analizate pentru anul 2009

Rezultatele cele mai bune – reflectate într-un profit operațional viabil – sunt, în general, obținute de producătorii care au o pondere ridicată de energie produsă în cogenerare (respectiv companiile din Cehia – 67.5% din producția totală – și Polonia), utilizând astfel materiile prime cu un randament sporit.

În ceea ce privește datoriile acumulate de operatorii din cadrul pieței locale de energie termică, la sfârșitul anului 2010 acestea însumau peste 1 miliard de Euro, peste două ori mai mari decât creanțele raportate la același moment. Aproape jumătate din aceste sume erau datorate furnizorilor de energie termică sau combustibili și peste 10% reprezentau datorii către buget (local sau de stat).

Datorii și creanțe în sistemul de alimentare cu energie termică, milioane EUR

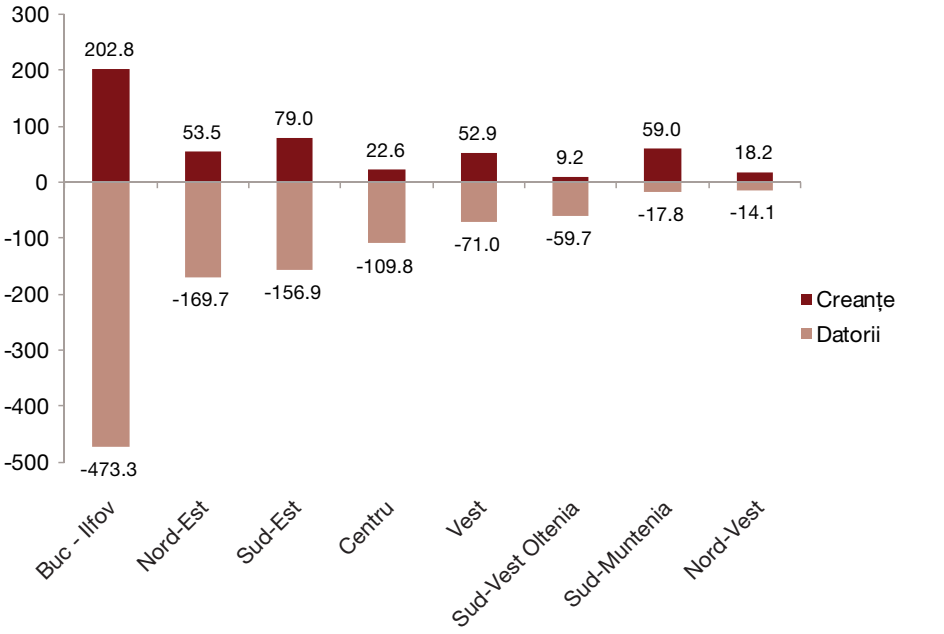

Sursa: ANRSC, analiză PwC

Analizând indicatorii financiari relevanți, se poate spune că unii dintre jucătorii majori pe această piață nu sunt într-o poziție extrem de favorabilă atunci când vine vorba de posibilitatea plății datoriilor pe termen scurt (rate ale lichidității reduse, coroborate cu valori mari ale gradului de îndatorare).

În plus, există operatori în cazul cărora plățile restante către furnizori şi/sau către buget (local, de stat, al asigurărilor sociale, etc.) reprezintă sume semnificative

Ideea principală din spatele utilizării unui sistem centralizat este să folosească surplusul de căldură de la marii operatori industriali, dar şi să organizeze producția de energie termică într-un mod mai eficient decât s-ar putea realiza la nivel individual.

Astfel, costul anual al încălzirii în sistem centralizat ajunge să fie mult sub cel al încălzirii în regim individual. În ciuda unor creşteri cauzate de evoluția ascendentă a unor taxe şi a prețului combustibililor, costul anual cu energia termică al unei gospodării ce beneficiază de branşamentul la un sistem centralizat poate fi mai mic cu 20-40% decât în cazul energiei produse în sistem individual pe bază de gaze naturale, acest procent variind în funcție de eficiența şi tehnologia adoptate de operatorii sistemelor centralizate.

Acest lucru se datorează eficienței sporite a proceselor de producere a energiei termice în sistem centralizat, ilustrate de un indicator specific – „*primary energy factor*" – care reflectă consumul de energie primară necesar pentru producerea unui kilowatt de energie pentru consum.

Datorii restante pentru furnizorii majori (milioane EUR), lichiditate, grad de îndatorare şi rata de acoperire a dobânzilor

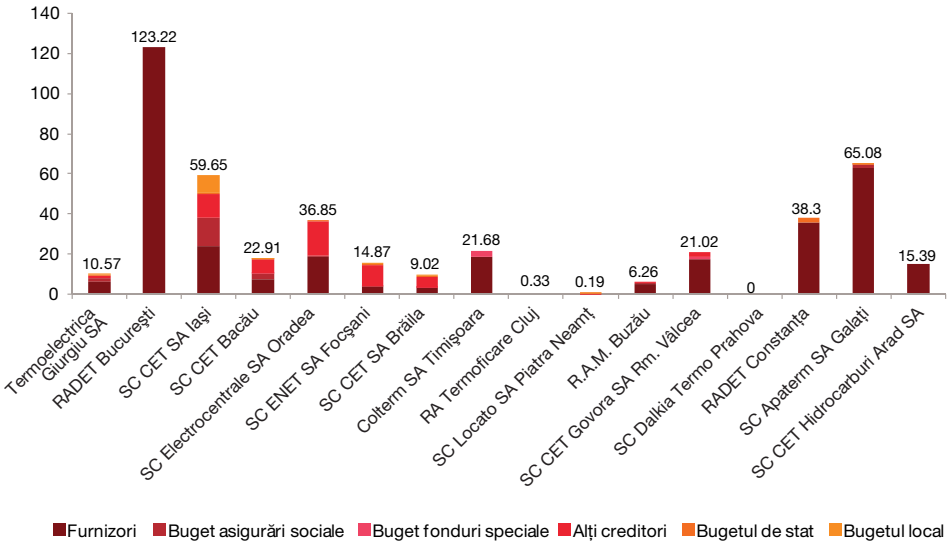

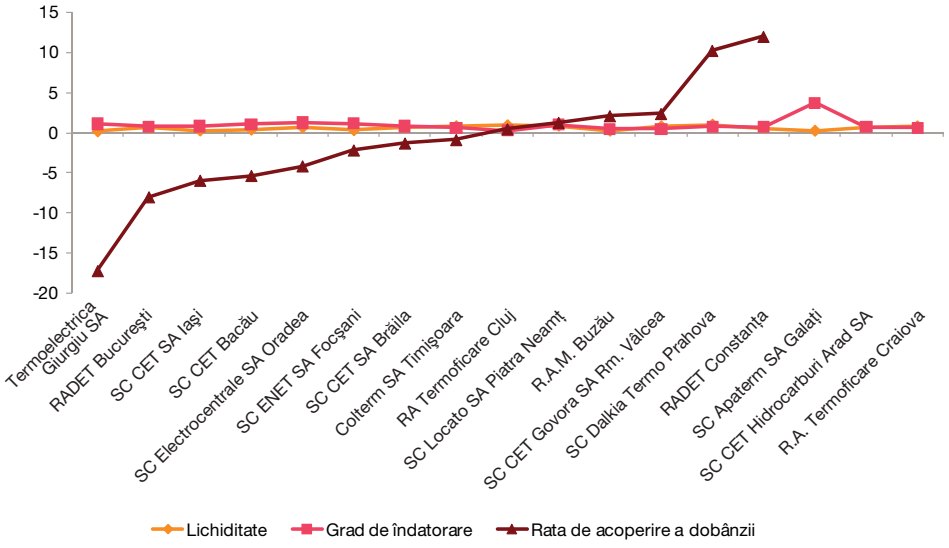

Sursa: ISI Emerging Markets, analiză PwC

Primary Energy Factor pentru diferite tipuri de încălzire

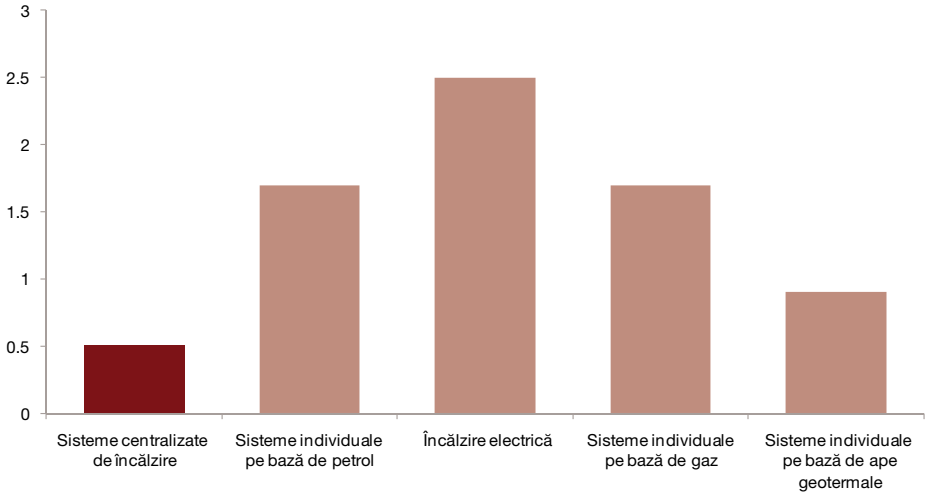

Sursa: Euroheat & Power

În România, luând în calcul toate costurile generate de instalarea, întreținerea şi operarea unui sistem de încălzire individual, costurile anuale cu încălzirea şi apa caldă pentru un apartament s-ar ridica la 2.135[1] lei, ceea ce reprezintă mai mult cu 20% față de costurile înregistrate de acelaşi apartament încălzit în sistem centralizat nesubvenționat. Deşi acest procent poate varia în funcție de eficiență (costurile operatorilor, tehnologia utilizată etc.),avantajele sistemului de încălzire centralizat sub aspectul costurilor pentru consumatori pot fi semnificative. În prezent , în situația utilizării unui sistem centralizat subvenționat, costurile cu energia termică ale unui apartament branşat la sistemul de încălzire centralizată sunt cu 60% mai mici față de cazul utilizării unui sistem individual de încălzire cu gaze.

Folosirea unor materii prime ieftine (de exemplu, biomasă) şi a tehnologiilor cu eficiență mare (cogenerare) ar scădea cu mult prețul energiei produse în sistem centralizat, făcând ca aceasta variantă să fie cu mult mai avantajoasă în comparație cu sistemele individuale din punct de vedere al costurilor.

În plus față de aspectele legate de costul energiei termice, există o serie de factori care pot fi luați în considerare în comparația dintre cele două sisteme de încălzire.

Tabelul de mai jos prezintă o serie de avantaje şi dezavantaje de ordin calitativ.

	Sistem centralizat	Centrale individuale
Avantaje	• Poate fi utilizat pentru orice tip de clădire, indiferent de dimensiune sau tip; • Cerințe minime de spațiu pentru consumatorul final; • Oferă acces la energie termică în regim continuu, fără a solicita activități de mentenanță sau operare pentru consumatorul final; • Posibilitatea de a combina resursele primare utilizate la producerea energiei termice, şi de a utiliza resurse ecologice; • Generează locuri de muncă şi contribuie la bugetul de stat şi cele locale prin impozitele şi taxele plătite.	• Costuri direct corelate cu consumul efectiv; • Disponibilitate în funcție de nevoile individuale; • Consum global pe asociație mai mic, întrucât se elimină risipa; • Elimină pierderile din sistem, se încurajează izolarea clădirilor.
Dezavantaje	• Consumuri foarte mari de combustibili poluanți; • Pierderi mari în sistem din cauza echipamentelor şi tehnologiilor depăşite; • Dependența de operatorii ineficienți.	• Costul inițial mare, costuri suplimentare de service, taxă de poluare etc.; • Spațiu suplimentar ocupat în casă; • Risc de scurgeri de gaze; • Consum mai mare (şi implicit costuri) de curent electric.

[1] **Dalkia Termo Prahova – Calcul comparativ al costurilor cu apa caldă şi încălzirea, 2009**

În țările aflate în curs de expansiune şi consolidare a sistemelor centralizate de termoficare se constată un grad mare de penetrare a biocombustibililor ca resursă de producere a energiei termice, Germania fiind lideră în Europa la producția de energie termică din reziduuri menajere, cu 33% din energia produsă astfel în Europa în anul 2008.

Potrivit Strategiei naționale pentru energie, România este încă în mod semnificativ dependentă de combustibilii tradiționali precum păcura şi cărbunele, utilizați pentru a furniza populației urbane servicii de încălzire şi apă caldă. La fel se întâmplă cu majoritatea țărilor aflate în curs de reabilitare din punct de vedere al maturității sistemelor centralizate de producție şi distribuție a energiei termice (de exemplu Cehia, Polonia, etc.).

Retehnologizarea unităților de producție şi distribuție a energiei termice este una dintre pârghiile cel mai des menționate în contextul discuțiilor legate de eficientizarea operatorilor de pe piața locală şi de o posibilă reducere a tarifelor corespunzătoare prestării unor astfel de servicii către populație.

Cu toate acestea, lipsa unor strategii coerente, pe termen lung, şi a capacității de investiție a administratorilor operatorilor locali, a făcut ca numărul inițiativelor de retehnologizare să fie relativ redus, iar impactul unor astfel de măsuri asupra costurilor energiei termice să fie minor.

Ponderea diferitelor surse de producere a energiei termice în țările din Europa

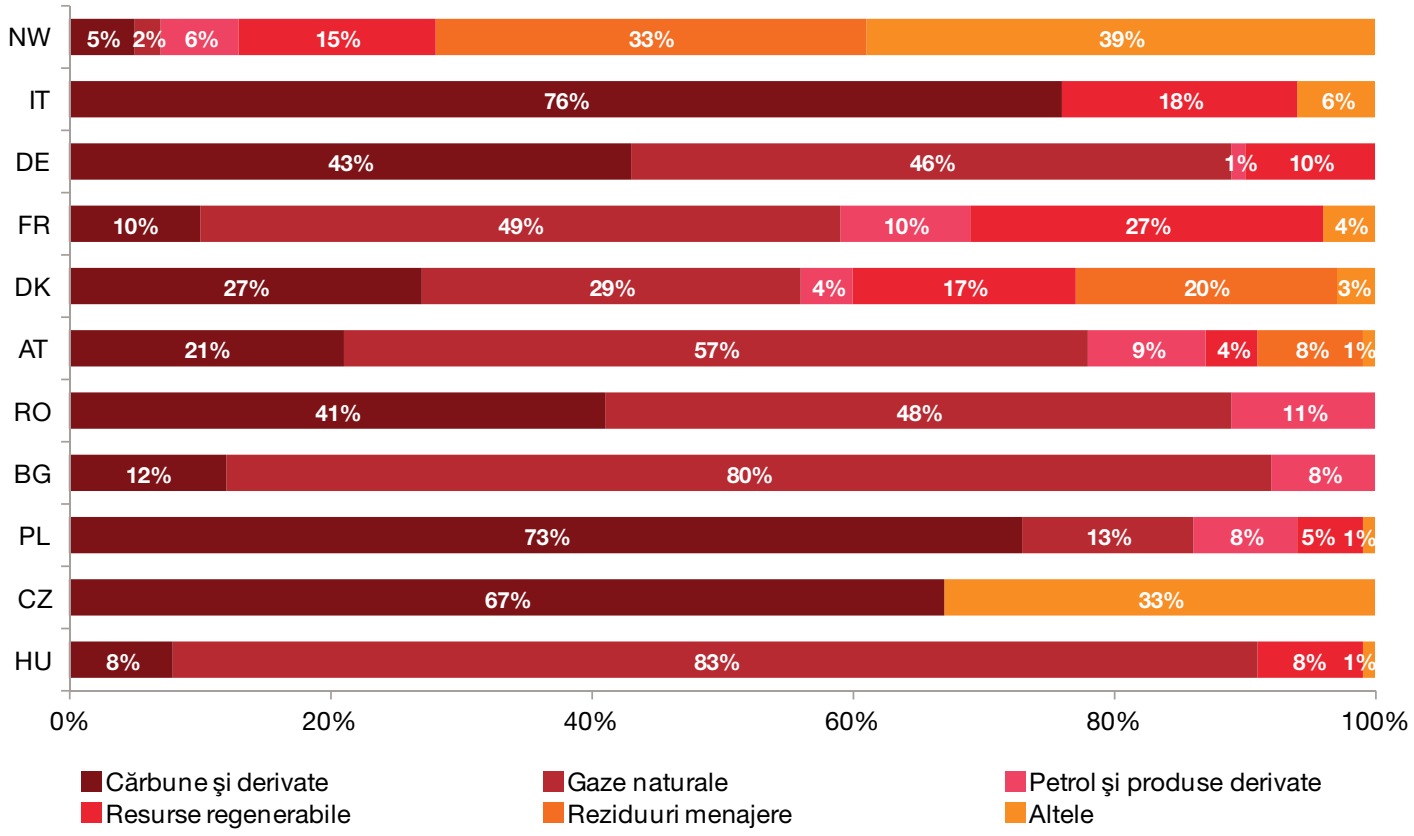

Sursa: Euroheat & Power

Valoarea investițiilor planificate pentru reabilitarea sistemelor centralizate de termoficare, pe regiuni; gradul de realizare a investițiilor planificate

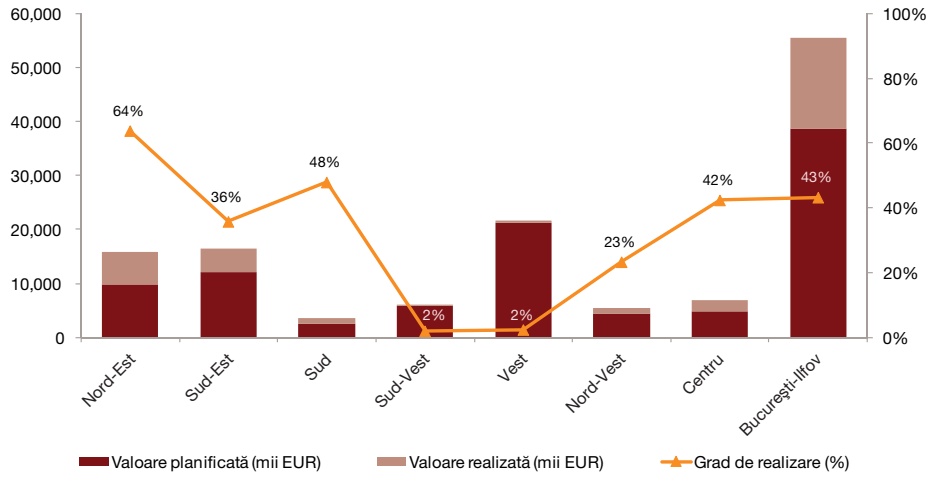

Sursa: Bilanț ANRSC 2010

Astfel, din totalul de aproximativ 100 milioane de euro investiții planificate pentru anul 2010 pentru reabilitarea sistemelor centralizate de termoficare în întreaga țară, s-au realizat doar 32%. Cel mai scăzut grad de realizare s-a înregistrat în regiunile Vest şi Sud-Vest – 2% din investițiile planificate.

După anii '90, unii dintre furnizorii de energie termică au derulat programe de investiții pentru reabilitare, aceste programe axându-se pe centralele termice, punctele termice, şi o parte din rețelele de transport şi distribuție (cu diferențe semnificative între furnizori, în funcție de disponibilitatea finanțărilor şi de prioritățile stabilite la nivel local).

În general, programele de reabilitare ale rețelelor de distribuție a energiei termice ar trebui să aibă în vedere următoarele componente esențiale:

- Reabilitarea centralelor termice şi rețelelor de distribuție aferente;
- Reabilitarea rețelei termice primare;
- Reabilitarea clădirilor aferente punctelor termice;
- Reabilitarea rețelelor termice secundare.

Necesarul de finanțare pentru programele de reabilitare este determinat de factori precum:

- Actuala configurație a sistemului de transport şi distribuție;
- Actualele surse de producere a căldurii, atât din punctul de vedere al capacităților cât şi din punctul de vedere al amplasării lor față de ansamblul sistemului;
- Valoarea actuală a cererii de căldură.

Având în vedere situația prezentă a multor sisteme de distribuție a energiei termice (lipsa unor investiții semnificative în ultimii ani, echipamente şi mai ales rețele primare şi secundare într-o stare tehnică care ar necesita îmbunătățiri), investițiile necesare par a fi semnificative ca valoare, şi, în multe cazuri, pot depăşi capacitatea de finanțare a administratorilor acestor sisteme. Estimările noastre indică, la nivelul întregii țări, un necesar de investiții de peste 5 miliarde de euro în următorii zece ani.

Spre exemplu, pentru reabilitarea completă a unui jucător major pe piața furnizării de energie termică, PwC a estimat că ar fi necesare aproximativ 2 miliarde de euro. Există şi situații în care se vehiculează sume considerabil mai mici, de ordinul zecilor de milioane de euro, dar în astfel de cazuri intervențiile vizează doar reabilitarea anumitor componente ale sistemului. În orice caz, astfel de sume par a fi mult peste puterea financiară a multora dintre administratorii curenți ai unor astfel de operatori, în marea lor majoritate dependenți de bugete publice locale.

4. Protecția mediului

În ceea ce priveşte reducerea impactului asupra mediului, sistemele centralizate de producţie şi distribuţie a energiei termice prezintă o serie de avantaje faţă de sistemele de încălzire individuale:

- Oferă posibilitatea utilizării surplusului de căldură generat în cadrul altor activităţi industriale (sau în cogenerare), şi astfel se evită utilizarea combustibililor fosili şi emisiile de carbon asociate;
- Sunt flexibile şi uşor de adaptat la noi tehnologii şi tipuri de combustibili, putând astfel utiliza o varietate locală bogată de surse de energie, inclusiv regenerabile (deşeuri lemnoase, reziduuri menajere etc.);
- Diminuează impactul asupra climei, datorită consumului mai scăzut de combustibili care reduce emisiile de CO2;
- Generează un nivel redus de poluare cu praf, particule fine, dioxid de sulf şi oxizi de azot prin înlocuirea coşurilor de evacuare individuale cu coşuri de fum industriale;
- Într-un mediu centralizat, se pot implementa mult mai rapid măsuri eficiente de control şi prevenire a poluării.

Din punct de vedere al emisiilor de CO2, impactul sistemelor centralizate de termoficare asupra mediului este cu mult mai redus decât al celor individuale.

Emisii de CO2 pentru diferite tipuri de încălzire

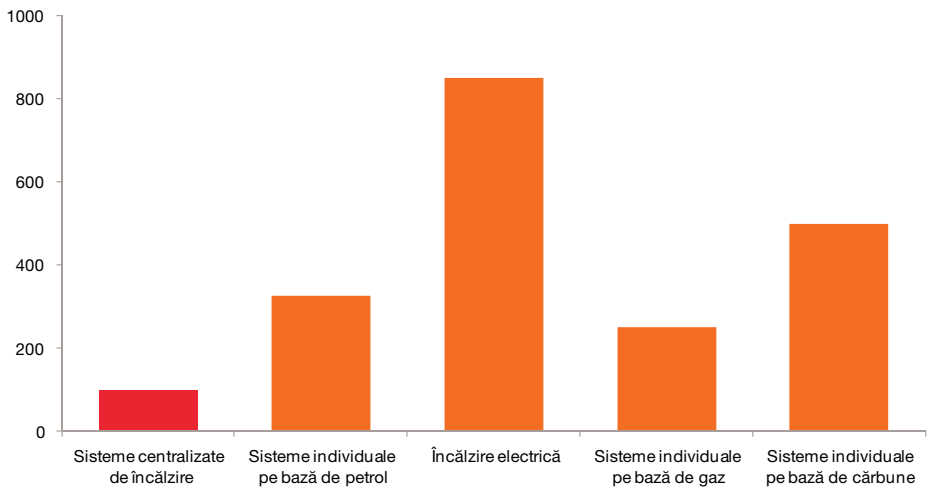

Sursa: Euroheat & Power

Mai mult, prin corelarea amprentei de carbon cu utilizarea diferitelor resurse pentru producerea energiei termice, folosirea resurselor regenerabile precum reziduurile menajere, energia solară şi cea geotermală este cu mult mai avantajoasă, acestea generând emisii reduse de gaze cu efect de seră.

Emisii de gaze cu efect de seră în producția de energie termică, pe tipuri de combustibili

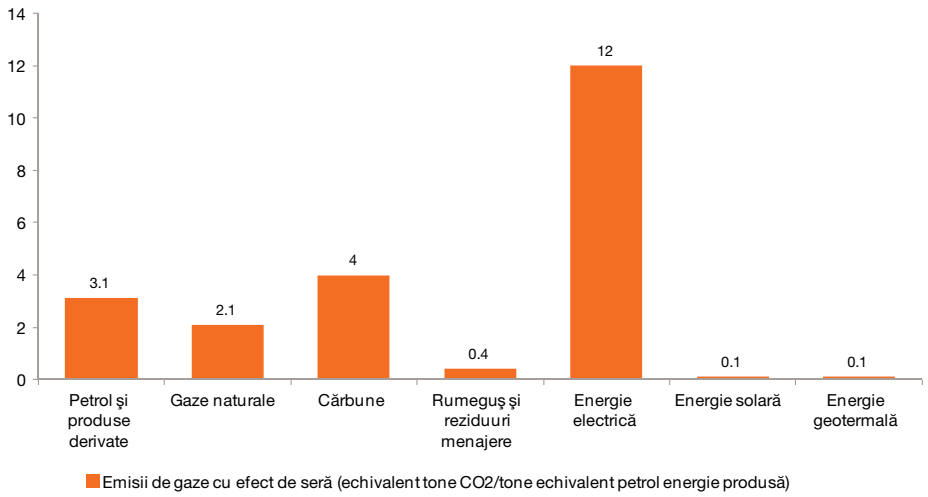

Sursa: CCE – politica energetică europeană (2007)

O sursă insuficient exploatată în România este biocombustibilul. Din punct de vedere al disponibilității acestui tip de combustibil, România prezintă un potențial ridicat întrucât pe piața locală se valorifică doar 6% din reziduurile menajere generate. Prin comparație, în țări precum Germania, Danemarca sau Austria, gradul de valorificare a reziduurilor menajere depăşeşte 75%.

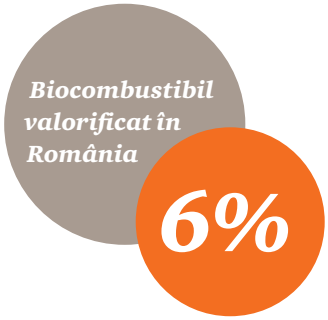

Utilizarea reziduurilor menajere în țările din Europa

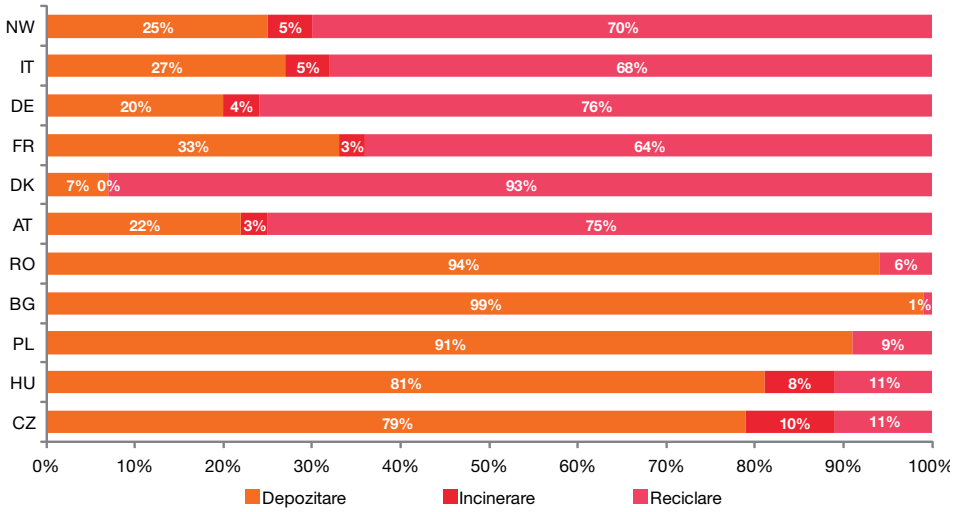

Sursa: Eurostat – Energy Indicators 2008

Îmbunătățirea actualelor sisteme centralizate de termoficare poate avea un efect important asupra mediului. De exemplu, prin dublarea penetrării şi îmbunătățirea sistemelor centralizate în 32 de țări europene se pot reduce emisiile de CO2 cu încă 404 milioane de tone până în 2020[2], ceea ce reprezintă peste 8% din totalul emisiilor de gaze cu efect de seră al întregului sector energetic al EU-27 în anul 2008[3].

Sistemele de producere a energiei termice folosesc în general tehnologii care au la bază arderea de combustibili fosili (cărbune, gaze naturale, păcură etc), dar există şi centrale care folosesc ca resursă apele geotermale, energia solară, reziduuri menajere etc.

În ultimii ani a crescut simțitor ponderea centralelor care produc energie electrică şi termică simultan (în cogenerare), care sunt considerate a fi cea mai ieftină metodă de a reduce emisiile de carbon. Prin definiție, cogenerarea asigură o eficiență energetică mai mare decât folosirea unor surse diferite pentru producerea de energie electrică şi termică, ceea ce o transformă într-o măsură eficientă de utilizare rațională a resurselor şi de limitare a emisiilor de gaze cu efect de seră la nivel național şi regional.

Instalațiile de cogenerare se dimensionează în corelație cu necesarul de energie termică, energia electrică fiind un produs secundar.

Sistemul de cogenerare are următoarele avantaje:

- Randamentul de producere a energiei termice şi electrice de peste 85% (în comparație cu o centrală termică simplă care atinge un randament de 25-35%);
- Reducerea consumurilor specifice de producere a energiei termice, şi implicit a costurilor operaționale;
- Creşterea gradului de siguranță în alimentarea cu agent termic a punctelor termice deservite.

Promovarea cogenerării este una dintre căile prin care țările din UE caută să îndeplinească obiectivele pe care şi le-au asumat prin semnarea Protocolului de la Kyoto privind schimbările climatice, la care şi România este parte.

În plus, cogenerarea asigură un volum constant de activitate pe tot parcursul anului pentru operatori, ceea ce se traduce în diminuarea pierderilor operaționale, întrucât producția de energie termică din timpul iernii poate fi suplinită pe timpul verii de producerea unor volume mai mari de energie electrică.

Din cei peste 126 de operatori activi pe piața energiei termice centralizate la finele anului 2010, doar în jur de 20 lucrează în sistem de cogenerare. Principalele tipuri de combustibili utilizați de aceşti operatori sunt cărbunii şi produsele derivate din cărbuni (53%), gazele naturale (38%) şi petrol/păcură/produse derivate din petrol (9%).

Societăți ce operează în regim de cogenerare (selecție)	Principali combustibili utilizați
TERMA SERV SRL Alexandria	Gaze naturale
CET Arad S.A.	Cărbune, gaze naturale
CET HIDROCARBURI S.A.	Cărbune, gaze naturale
CET S.A. Bacău	Cărbune, gaze naturale
TERMICA S.A. Botoşani	Gaze naturale, păcură
CET Braşov S.A.	Cărbune, gaze naturale
CET S.A. Brăila	Gaze naturale
R.A.T. Cluj-Napoca	Gaze naturale
R.A.D.E.T. Constanta	Gaze naturale
R. A. TERMOFICARE Craiova	Cărbune, păcură
RAAN ROMAG TERMO Drobeta T.S.	Cărbune, păcură
ENET S.A. Focşani	Gaze naturale, păcură
TERMOELECTRICA S.A. Giurgiu	Cărbune, păcură
CET Iaşi S.A.	Cărbune, gaze naturale, păcură
UZINA TERMOELECTRICA Midia S.A.	Hidrocarburi
ELECTROCENTRALE S.A. Oradea	Cărbune, păcură
DALKIA TERMO PRAHOVA SRL	Gaze naturale, păcură
CET Govora S.A. Rm. Vâlcea	Cărbune, gaze naturale, păcură
TERMICA S.A. Suceava	Cărbune, gaze naturale, păcură
COLTERM S.A. Timişoara	Cărbune, gaze naturale, păcură
S.C. TERMICA S.A. TĂRGOVIŞTE	Gaze naturale, păcură

[2] **Conform unui studiu al Ecoheatcool, susținut de Comisia Europeană**
[3] **Eurostat – Energy Indicators, 2008**

5. Impact social

Potrivit H.G. 246/2006 pentru aprobarea Strategiei naționale privind accelerarea dezvoltării serviciilor comunitare de utilități publice, rata de suportabilitate a costurilor cu agentul termic este de 10% şi se calculează ca procentaj dintre venitul mediu lunar al gospodăriei cheltuit pe categoria de servicii de distribuție energie termică.

Pentru a se încadra în această rată de suportabilitate, majoritatea administrațiilor publice locale sunt nevoite să subvenționeze prețul energiei termice către populație, în speță prin suportarea de către bugetul central şi cele locale a diferenței dintre prețul local pentru populație şi prețul local efectiv al producerii şi furnizării energiei termice, sub forma ajutoarelor de stat.

Procentul şi valoarea absolută a subvenției depind de costurile de producție ale operatorilor, care la rândul lor sunt influențate de factori precum tipul de combustibil utilizat, gradul de modernizare al echipamentelor şi rețelelor, eficiența operațională, nivelul pierderilor etc. În consecință, există diferențe semnificative între subvențiile oferite de diversele administrații locale.

Pe baza cifrelor publicate de ANRSC şi a informațiilor cuprinse în situațiile financiare ale unei selecții reprezentative de operatori, estimăm că totalul subvențiilor pentru energie termică, oferite la nivelul unui an calendaristic de diversele administrații locale, se ridică la peste 500 de milioane de euro.

În termeni absoluți, tarifele practicate în prezent de către operatorii de energie termică din România – considerând prețul de furnizare a gigacaloriei subvenționat – sunt mult sub cele ale companiilor similare din Europa. La acest nivel, cheltuiala medie a unei gospodării pentru energia termică reprezintă 7% din veniturile medii anuale, situându-se sub pragul de suportabilitate stabilit prin lege (de 10%).

În contextul modificărilor preconizate a avea loc începând cu 2012 la modalitatea de acordare a subvențiilor pentru energia termică, prețul la gigacalorie în România ar putea deveni comparabil cu cel din țările europene.

Totalul subvențiilor pentru energia termică într-un an calendaristic:

500 milioane Euro

Comparație între subvențiile acordate de administrațiile locale (consolidat pe județe), valoric şi procentual

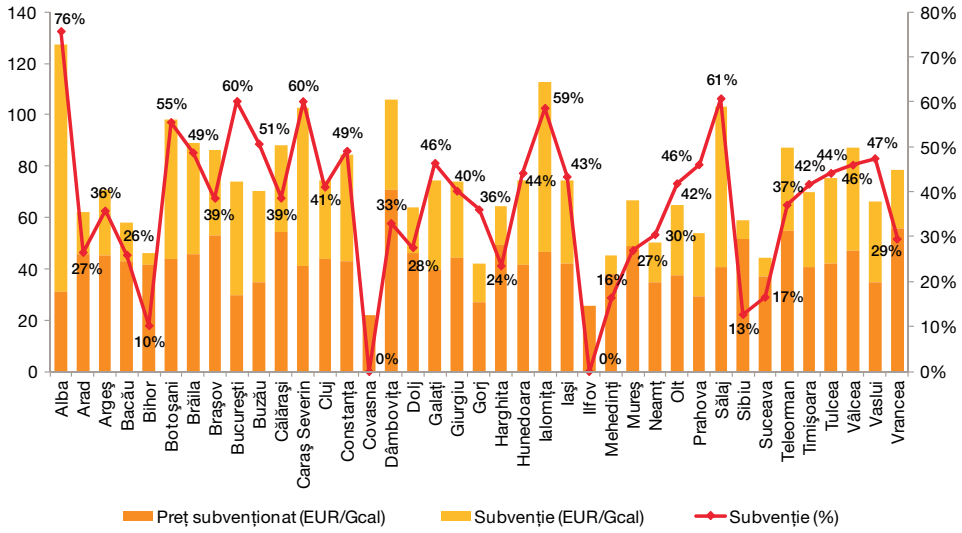

Sursa: ANRSC, analiză PwC

Analizând valoarea facturii medii la căldură în comparație cu veniturile medii lunare pe gospodărie în țările selectate, se constată că în România energia termică are cea mai mare pondere în coșul de consum zilnic, la un nivel aproape dublu față de țări ca Cehia şi Polonia, şi de peste patru ori mai mare față de cel din Norvegia sau Suedia.

Analizând mai în detaliu situația din România la nivel de regiuni, pentru a estima capacitatea de plată a populației în condițiile în care subvențiile pentru furnizarea energiei termice vor fi eliminate începând cu anul 2012, am pornit de la următoarele date:

- Prețul mediu al energiei termice furnizate către populație pe regiuni, cu şi fără subvenție;
- Venitul mediu lunar al unei gospodării, pe regiuni;
- Consumul mediu de energie termică al unei gospodării, pe an.

Prețul mediu la gigacalorie în Europa; ponderea cheltuielilor cu căldura în venitul mediu pe gospodărie

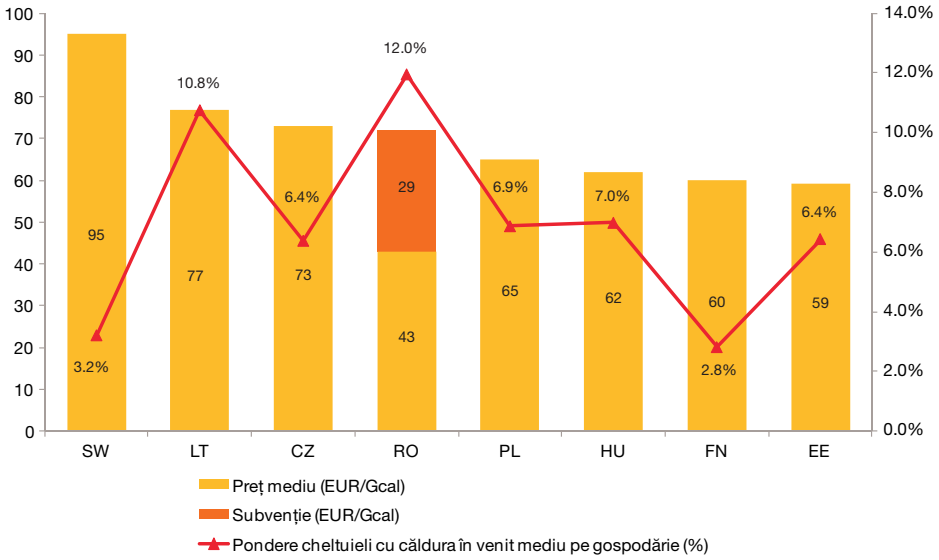

Sursa: statisticile naționale pentru fiecare din țările selectate, analiză PwC

Pe baza acestor date, reiese că în situația modificării mecanismului de acordare a subvențiilor pentru energie termică furnizată către populație, eventual prin prisma redirecționării acestora către categoriile defavorizate, cheltuiala medie lunară cu energia termică s-ar putea situa peste nivelul de suportabilitate indicat în Strategia națională privind accelerarea dezvoltării serviciilor comunitare de utilități publice – de 10% –, ajungând la un nivel mediu pe țară de peste 12%, şi chiar la 14-15% în unele regiuni.

Comparație între factura medie subvenționată şi cea nesubvenționată, pe regiuni; Ponderea facturii la căldură în veniturile medii pe gospodărie în cele două scenarii

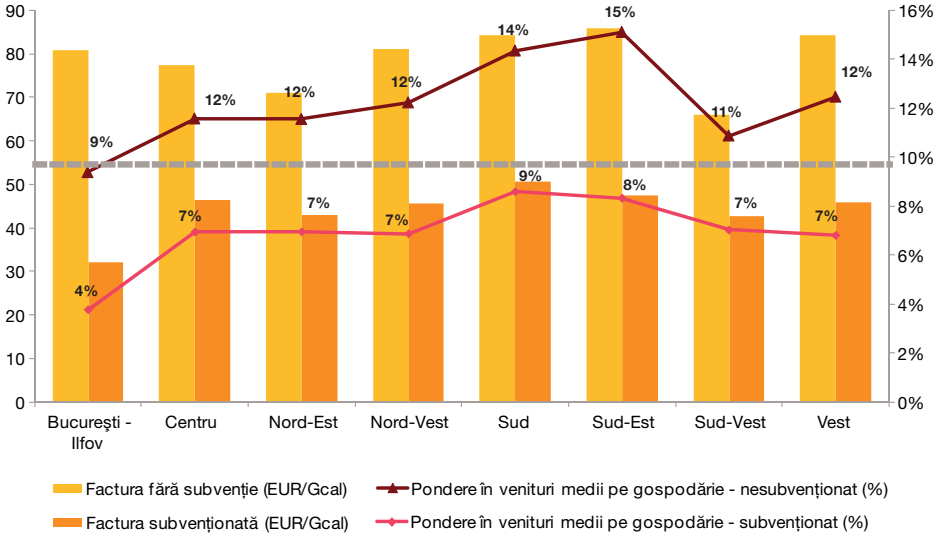

Sursa: ANRSC, INS, analiză PwC

6. Scenarii de tranziție către un nou model operațional

În general, serviciile de utilități publice pot fi administrate prin gestiune directă sau gestiune delegată. Gestiunea directă este denumită şi gestiune publică, iar gestiunea delegată este o formă de gestiune privată sau public-privată, după caz.

În România, companiile care produc şi/sau distribuie energie termică în regim centralizat operează în gestiune directă (publică), cu foarte puține excepții.

Tabelul de mai jos prezintă în mod succint principalele diferențe între cele două modele de gestiune:

În măsura în care o unitate administrativ teritorială doreşte modificarea soluției de gestiune curente, decizia se poate baza pe un număr de criterii, ca de pildă binele public, posibilitățile financiare concrete de susținere a serviciului public de alimentare cu energie termică (bugetul disponibil în ultimă instanță), ca şi de posibilitățile concrete de distribuție direcționată a subvențiilor/ajutoarelor sociale către persoanele care, potrivit legii, sunt îndreptățite să le primească.

Pentru o unitate administrativ-teritorială, varianta de gestiune publică necesită în general un efort similar cu varianta gestiunii delegate către un operator 100% public deținut.

În contrast, în situația gestiunii delegate către un operator public-privat sau integral privat, efortul financiar al unității administrativ teritoriale este substanțial diminuat în principal datorită ipotezei că investitorul preia, alături de operare, şi obligațiile de investiții.

Un studiu de caz detaliat efectuat de PwC nu cu mult timp în urmă a arătat că, în condiții similare, efortul financiar total al unei unități administrativ-teritoriale în ceea ce priveşte operarea unui sistem centralizat de furnizare a energiei termice (investiții, ajutoare sociale, datorii, costuri de finanțare, etc.) poate scădea cu aproape 40% prin trecerea operatorului de termoficare în gestiune privată sau public-privată. Aceste economii pot fi generate atât prin eficientizarea activităților, cât şi prin prisma ipotezei că investitorul preia, alături de operare, obligațiile de investiții.

Caracteristică	Gestiune privată/ public-privată	Gestiune publică
Operator	Concesionar care deține licența de operare a sistemului centralizate de producere şi furnizare a energiei termice	Structură a administrației publice locale
Cadrul reglementar de funcționare	Licența şi Contractul de delegare a gestiunii (atribuit prin licitație publică deschisă sau prin negociere directă)	Licența şi Regulamentul de organizare şi funcționare aprobat de autoritățile deliberative ale unității administrativ teritoriale

Totuşi, o astfel de opţiune ar trebui să ia în considerare cel puţin următoarele aspecte:

- Operatorul public-privat să poată opera la un tarif mai mic sau egal cu tariful comercial;
- Operatorul să aibă experienţă în domeniu şi să gestioneze eficient activitatea de alimentare cu energie termică;
- Operatorul să poată asigura realizarea investiţiilor necesare gestionării optime a reţelei;
- Operatorul să respecte normele de serviciu referitoare la continuitatea şi siguranţa serviciului.

Aspectele delegării gestiunii serviciilor comunitare de utilităţi publice sunt reglementate prin Hotărârea Guvernului nr. 717 din 2 iulie 2008. Aceasta conţine procedura cadru privind organizarea, derularea şi atribuirea contractelor de delegare a gestiunii serviciilor comunitare de utilităţi publice, a criteriilor de selecţie-cadru a ofertelor pentru serviciile comunitare de utilităţi publice, cât şi contractul-cadru de delegare a gestiunii acestor servicii.

Serviciile publice comunitare care intră sub incidenţa acestei legi sunt cele de alimentare cu apă şi canalizare şi de furnizare a energiei termice, şi se aplică obligatoriu în toate cazurile în care autorităţile administraţiei publice locale atribuie unuia sau mai multor operatori toate, ori numai o parte din competenţele şi responsabilităţile proprii privind furnizarea/prestarea serviciilor, precum şi concesiunea sistemelor de utilităţi publice aferente, respectiv dreptul şi obligaţia de administrare şi de exploatare a acestora, pe baza unui contract de delegare a gestiunii.

Decizia de a delega gestiunea operatorilor aparţine autorităţilor deliberative ale unităţilor administrativ-teritoriale, şi se poate lua în funcţie de natura şi starea serviciului, de necesitatea asigurării celui mai bun raport calitate/preţ, de interesele actuale şi de perspectivă ale unităţilor administrativ-teritoriale, precum şi de mărimea şi complexitatea sistemelor de utilităţi publice.

Un prim pas de urmat în acest proces este elaborarea şi, ulterior, aprobarea unui studiu de oportunitate şi stabilirea soluţiilor optime de delegare a gestiunii serviciilor.

Acest studiu de oportunitate reprezintă analiza tehnico-economică şi de eficienţă a costurilor de operare pentru furnizarea / prestarea serviciului / activităţii / activităţilor, precum şi pentru administrarea şi exploatarea sistemelor de utilităţi publice aferente şi cuprinde cel puţin următoarele elemente:

- Identificarea serviciului/activităţii, a ariei teritoriale şi a sistemului a cărui gestiune urmează să fie delegată;
- Situaţia economico-financiară actuală a serviciului;
- Investiţiile considerate necesare pentru modernizarea, îmbunătăţirea calitativă şi cantitativă, precum şi a condiţiilor sociale şi de mediu şi extinderea serviciului;
- Motivele de ordin economico-financiar, social şi de mediu, care justifică delegarea gestiunii;
- Nivelul minim al redevenţei, după caz;
- Durata estimată a contractului de delegare.

Contractul de delegare a gestiunii se poate atribui fie prin licitaţie publică deschisă, fie prin negociere directă cu partenerii interesaţi, în situaţia în care, în urma primei proceduri menţionate, nu a fost stabilit un câştigător.

Criteriile cadru de selecție a ofertelor pentru serviciul public de alimentare cu energie termică includ elemente de natură economico-financiară (capital social, cifră de afaceri, investiții planificate), nivelul prețurilor/tarifelor, indicatori de performanță, indicatori tehnici, de protecție a mediului, etc.

Deşi în rândurile de mai sus am prezentat mai pe larg posibilitatea de atragere a capitalului privat prin intermediul mecanismelor oferite de Hotărârea Guvernului nr. 717 din 2 iulie 2008, există şi alte posibilități de a coopta operatorii din mediul privat în efortul de a viabiliza companiile din sistemul furnizare centralizată a energiei termice:

- Contracte de concesiune de lucrări sau de servicii (conform Hotărârii Guvernului României cu nr. 71 din 24 ianuarie 2007 privind Normele de aplicare a prevederilor referitoare la atribuirea contractelor de concesiune de lucrări publice şi a contractelor de servicii prevăzute în OUG 34/2006;
- Contracte de concesiune de bunuri aflate în proprietatea publica sau privată a autorității publice (conform OUG 54/2006);
- Parteneriate Public Private construite şi implementate în cadrul legal prevăzut în Legea 178 din 2010 privind Parteneriatul Public Privat (PPP) modificata prin OUG 39/2011 şi a cadrului legal prevăzut în Normele metodologice cu nr. 1239/2010 de aplicare a Legii parteneriatului public – privat nr. 178 din octombrie 2010.

Deşi atât problemele sistemelor de încălzire centralizată, cât şi direcțiile de urmat pentru eficientizarea operatorilor care produc şi/sau distribuie energie termică în regim centralizat par să fie agreate la nivel declarativ în rândul majorității factorilor de decizie, orice inițiativă în această zonă va avea de înfruntat, pe lângă problemele operaționale inerente, şi inerția părților interesate. Schimbările fundamentale nu vor putea fi realizate fără angajamentul tuturor actorilor implicați în sistem, în pofida existenței unui cadru de reglementare care ar putea permite efectuarea acestor schimbări.

Pe de altă parte, implementarea schimbărilor necesare pentru viabilizarea economică a companiilor active în sistemul de furnizare centralizată a energiei termice, atât din punct de vedere operațional cât şi economic, este un proces complex, de durată, care necesită colaborarea tuturor părților implicate. Experiența noastră a arătat că, pentru a avea succes, o astfel de transformare necesită un plan de tranziție bine pus la punct şi excelent gestionat, care să ia în considerare efectele măsurilor preconizate asupra întregului ecosistem, de la furnizorii de materii prime până la consumatorii finali. Pentru a evita prăbuşirea sistemului, această tranziție trebuie efectuată gradual, implementând acțiunile necesare într-o succesiune prestabilită, pe un orizont mediu de timp.

Contacte

Bogdan Belciu

Partener
Servicii de consultanță pentru management
Tel: +40 21 225 3610
bogdan.belciu@ro.pwc.com

Radu Andrei

Senior Manager
Servicii de consultanță pentru management
Tel: +40 21 225 3960
radu.andrei@ro.pwc.com

pwc

PwC (www.pwc.com/ro) oferă servicii de audit financiar, consultanță fiscală şi consultanță pentru afaceri, specializate pe diferite sectoare pentru a contribui la crearea unui mediu de afaceri favorabil şi a genera un plus de valoare pentru clienții săi şi pentru toți factorii implicați. Cei peste 161,000 de angajați ai firmei din 154 de țări îşi valorifică gândirea, experiența şi expertiza pentru a oferi perspective noi şi soluții practice pieței.

© 2011 PwC. Toate drepturile rezervate. A nu se distribui fără acordul PwC. „PwC" semnifică rețeaua de firme membre ale PricewaterhouseCoopers International Limited (PwCIL), sau, după cum este cazul firme individuale membre ale rețelei PwC. Fiecare dintre acestea este persoană juridică cu statut independent şi nu acționează ca agent al PwCIL sau a oricărei alte firme membre. PwCIL nu furnizează niciun fel de servicii clienților. PwCIL nu este reponsabilă pentru actele sau omisiunile niciunei alte firme membre şi nici nu-şi poate exercita controlul sau judecata profesională pentru a le obliga în niciun fel. Nicio firmă membră nu este responsabilă sau răspunzătoare pentru actele sau omisiunile altei firme membre şi nici nu-şi poate exercita controlul sau judecata profesională pentru a obliga altă firmă membră sau PwCIL în nici un fel.